JAN MATEJKO „KAZANIE SKARGI” ORAZ PIOTR SKARGA „KAZANIA SEJMOWE”

Jan Matejko

Jan Alojzy Matejko:

- ur. 24 czerwca 1838 r. w Krakowie - zm. 1 listopada 1893 r. w Krakowie

-malarz, twórca obrazów historycznych i batalistycznych, historiozof.

-studia w Szkole Sztuk Pięknych w Krakowie,

-Jego uczniowie: Maurycy Gottlieb, Jacek Malczewski, Józef Mehoffer i Stanisław Wyspiański.

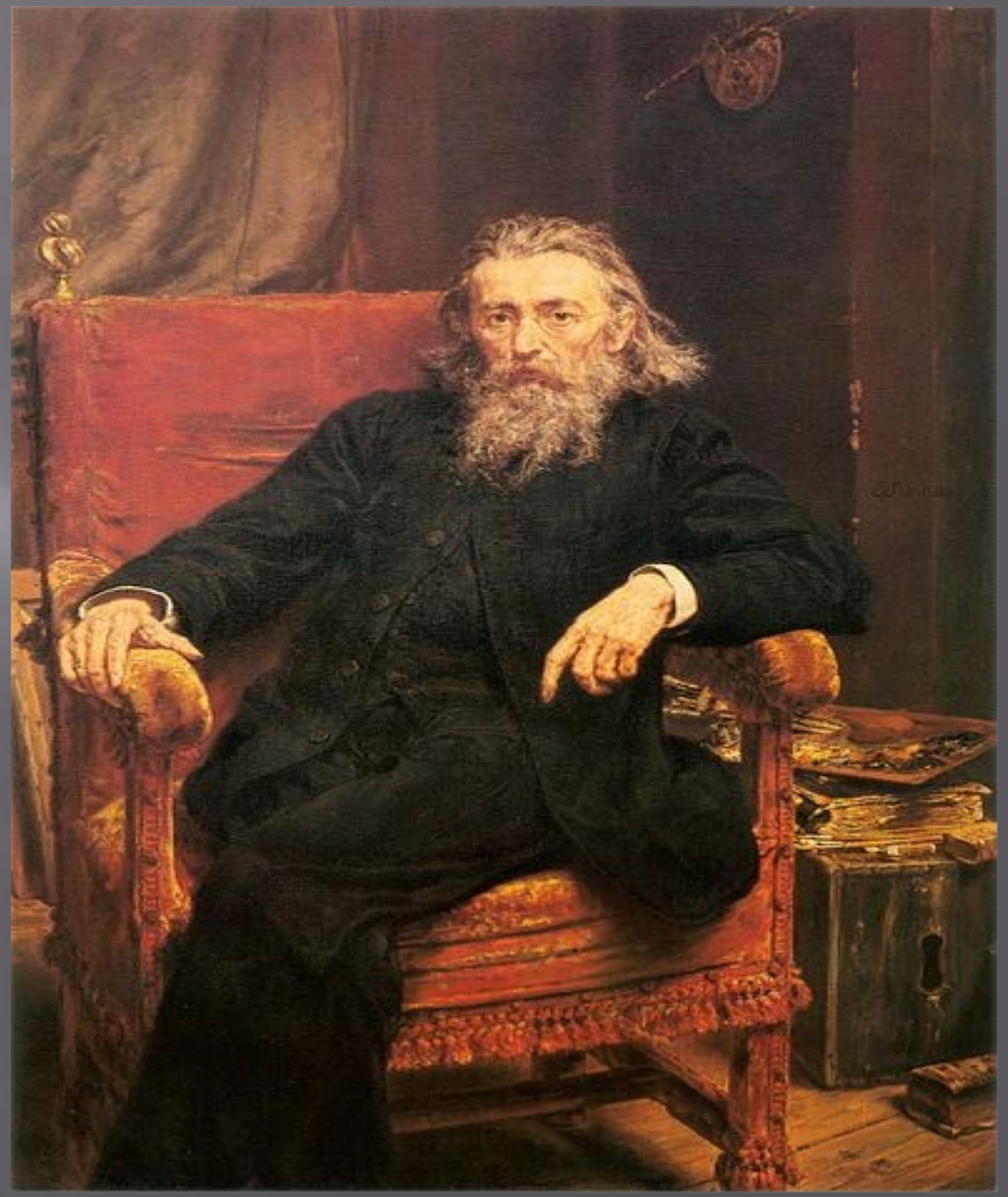

Jan Matejko – „Kazanie Skargi”

Malarska opowieść o dziejach Polski

- Artysta podejmuje wielki temat, jednak przedstawiona scena w rzeczywistości nigdy nie miała i nie mogła mieć miejsca.
- Dramatyczna postać księdza, wznosząca się ponad zebranymi wokół słuchaczami, ukazana jest z rękoma uniesionymi w patetycznym geście, co podkreśla proroczy charakter kazania.
- Naprzeciwko siedzi król Zygmunt III Waza, tuż za nim widać głowę królewicza Władysława, wyżej klęcząca Anna Jagiellonka, a po prawicy króla pogrążony w modlitwie prymas Stanisław Karnkowski.
- W centrum kompozycji stoją trzej magnaci: Janusz Radziwiłł, Mikołaj Zebrzydowski, Stanisław Stadnicki – przywódcy przyszłego rokoszu.

Symbolika obrazu

- Rękawica symbolizuje przyszłą walkę między stronnictwami.
- Wśród zebranych jest także Jan Zamoyski, który jako jedyny rozumie słowa księdza, symbolizuje on ideał wodza, wojownika, patrioty i dlatego umieścił go artysta najwyżej, na tle herbów Rzeczypospolitej.
- Twarze wyrażają różne emocje, widać skupienie, zamyślenie, pychę, butę, znudzenie i obojętność.
- Dominuje ciemna paleta, przeważają kolory brunatne z elementami czerwieni i złota.
- Skarga umieścił scenę na Wawelu, a przecież jeśli Skarga wygłaszał kazania , to w Warszawie.

Interpretacja sceny

- Kaznodzieja stoi na stopniach grobowca św. Stanisława, patrona Polski . Przywołana w Kazaniach Skargi postać świętego męczennika , którego ciało zostało poćwiartowane , jest nawiązaniem do proroctwie o podziale Polski, opisanego przez Długosza.

- Malarz ujął scenę w układzie diagonalnym(skośnym), charakterystycznym dla XVII-wiecznego malarstwa.

Model do postaci Piotra Skargi

Michał Szweycer pozował do tego obrazu jako Piotr Skarga.

Michał Szweycer był porucznikiem 1 pułku ułanów i powstańcem listopadowym .

Piotr Skarga

Piotr Skarga

-ur. 2 lutego 1536 w Grójcu

-zm. 27 września 1612 w Krakowie

-Jezuita, pisarz, czołowy polski przedstawiciel kontrreformacji, kaznodzieja nadworny Zygmunta III Wazy.

-Autor m.in. „Żywotów świętych” i „Kazań sejmowych”.

Najważniejsze wydarzenia z życia Skargi

- 1552-1555 r. studia na Akademii Krakowskiej
-1564 r. święcenia kapłańskie
-1569 r. wstąpienie do zakonu jezuitów
-Od 1571 r. zakładanie kolegiów jezuickich w Polsce
-Od 1588 nadworny kaznodzieja Zygmunta III Wazy

Informacje o stylu Skargi

- bogaty, ornamentacyjny styl
- wpleciono wydarzenia polskie w prozę stylizowaną na biblijne księgi prorockie
- Skarga jako obrońca wartości i tradycji narodowej
- wizerunek utrwalony został przez romantyków m.in. Adama Mickiewicza, Cypriana Kamila Norwida
- wskazywał na potrzebę wykorzenienia herezji w celu odnowy silnego państwa
- sprzeciwiał się nawracaniu kogokolwiek przemocą
- stylizował tekst kazań na proroctwo w myśl XVI-wiecznych norm retorycznych

Kazanie jako gatunek literatury

- gatunek literatury stosowanej,

-ma za zadanie nauczać i przekazywać treści religijne,

-odmianą gatunkową kazania jest homilia,

-mianem kazania również określa się najobszerniejszą przemowę wygłoszoną przez Jezusa Chrystusa, zwaną Kazaniem na górze.

„Kazania Sejmowe”

- zbiór ośmiu kazań,
- adresatami byli posłowie na sejm.
- nawet król nie mógł ograniczyć swobody szlachty
- szlachta nie zwracała uwagi na faktyczny stan upadającej z każdym dniem Rzeczypospolitej.
- dzieło zostało stworzone w obawie autora, głębokiego patrioty, przed pogarszającą się sytuacją w państwie polskim. Był to ogólny brak ładu w kraju, czyli upadek obyczajów, niesprawiedliwe prawo, osłabienie patriotyzmu mieszkańców oraz szerząca się tolerancja religijna.

Kazanie wtóre „O miłości ku ojczyźnie i o pierwszej chorobie Rzeczypospolitej, która jest z nieżyczliwości ku ojczyźnie"

- Kaznodzieja porównuje Polskę do matki, a jej mieszkańców do dzieci.
- „Matka" dała im: urodzenie, wychowanie, przekazanie wiary i wolności, obronę przed wpływem niewierzących, obdarowanie dobrami materialnymi.
- Autor uważa, że za te wszystkie dobra, które otrzymaliśmy od ojczyzny, jesteśmy zobowiązani pomagać jej i ją bronić, nawet za cenę życia.
- Motyw ojczyzny jako tonącego okrętu
- Przyczyną zagrożenia Rzeczypospolitej Polskiej, według Skargi, jest zepsuta moralnie szlachta polska, gdyż do niej się zwraca.
- Podmiot liryczny zarzuca szlachcicom, iż przekładają własne korzyści nad interes kraju, zdradzając w ten sposób ojczyznę.

Ostrzeżenie kaznodziei i reakcja szlachty

- Skarga przestrzega, że jeśli tak dalej będzie to państwo całkowicie upadnie, a oni pójdą na dno razem z nim.

-Szlachta po ukazaniu „Kazań sejmowych” się nie zmieniła.

-W XIX wieku, Adam Mickiewicz uznał Skargę za proroka, który przewidział upadek ojczyzny.